

Баданова Є.*

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВИРІШЕННІ МІЖНАРОДНИХ РИБОЛОВНИХ СПОРІВ

Міжнародне риболовне право (МРП) є підгалуззю міжнародного морського права, що регулює міжнародні публічні правовідносини щодо раціонального використання, збереження та управління морських живих природних ресурсів (МЖПР) Світового океану. Досягнення прогресивної та глобально значущої мети МРП стає об'єктивно можливим за умови виконання високих взаємно узгоджених стандартів ведення риболовної діяльності у міжнародних водах та зонах під національною юрисдикцією.

Запобігання та вирішення спорів у цьому контексті відіграє ключове значення, оскільки будь-яка довготривала або загострена конфронтація в МРП може підірвати існуючий механізм регулювання міжнародного риболовства.

Виходячи із специфіки правовідносин у сфері МРП, можна дійти висновку, що міжнародні міжурядові організації (ММО), які тим чи іншим чином впливають на перебіг конфліктних правовідносин у цій галузі, слід класифікувати за такими групами: по-перше, це спеціалізовані організації ООН, по-друге, регіональні риболовні організації (РРО) [1, 540], по-третє, інші ММО, для яких міжнародне риболовство не є сферою безпосередньої компетенції, але до яких, тим не менш, звертаються сторони у конфлікті у тих чи інших конкретних ситуаціях. Осторонь стоять міжнародні органи (постійні або *ad hoc*), які, не маючи формального статусу ММО, уповноважені вирішувати суперечки між суб'єктами МРП. Це – Міжнародний трибунал з морського права та арбітражні трибунали, створені на підставі положень Частини 15, Додатків 7 та 8 до Конвенції ООН з морського права 1982 року. Роль цих органів у вирішенні міжнародних риболовних суперечок складає окремий об'єкт дослідження і тому у даній роботі висвітлена не буде.

До першої групи суб'єктів безперечно належить Продовольча та сільськогосподарська організація (ФАО), на яку в системі ООН покладена важлива місія з моніторингу ситуації та вироблення рекомендацій у зв'язку із сучасними викликами у царині продовольчої політики та загалом використання природних ресурсів планети [2]. До компетенції ФАО належать, в тому числі, питання міжнародної риболовної діяльності, якими безпосередньо займається Департамент з риболовства та аквакультури.

Роль ФАО у конфліктних правовідносинах у МРП неоднозначна. Незважаючи на те що втручання у риболовні «війни» не передбачено мандатом ФАО, її діяльність із вироблення універсального механізму регулювання видобутку рибних запасів Світового океану, а також зусилля щодо обміну досвідом та найкращими практиками серед РРО безперечно служать цілі усунення перешкод у нормальній взаємодії держав, що, на нашу думку, уособлює функцію попередження конфліктів.

До другої групи ММО належать РРО, які за обсягом своєї компетенції також розподіляються на: 1) науково-дослідницькі (їхню роль у риболовних суперечках можна порівняти до ролі ФАО); 2) організації (інституції) із дорадчою компетенцією; та 3) організацією із повноваженнями щодо впровадження заходів збереження та управління МЖПР.

* студентка 6 курсу спеціальності «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: ас. Медведєва М.О.

Їхня роль у регулюванні міжнародної риболовної діяльності у відкритому морі вже достатньо довгий час перебуває під прицілом уваги. Вже в перших оціночних роботах із цієї тематики підкреслювалося, що затвердження процедур із вирішення спорів є необхідністю для безвідкладного виконання рішень РРО щодо заходів по охороні МЖПР [3, с.33]. Слід зазначити, що після Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.) розпочався етап якісних перетворень для багатьох РРО [4] у відповідь на прийняття Порядку денного 21 століття та запровадження нового підходу до управління ресурсами планети. Однак ця тенденція, на жаль, лише частково торкнулася питання розв'язання конфліктів у лоні РРО: до теперішнього часу багато РРО не мають чинних положень про щодо врегулювання суперечок між їхніми учасниками або між учасником і самою організацією [5, Sect.3.4].

Відомо, що сучасне міжнародне право визнає регіональні організації альтернативним засобом вирішення міжнародних спорів [6, 171]. Проте у випадку РРО важко стверджувати, що потенціал РРО по відверненню потенційних суперечок або швидкого врегулювання існуючих використовується в повній мірі. До того ж, динаміка поліпшення ситуації, що склалася, все ще не відповідає потенційним можливостям використання РРО у якості «впорядковуючого» суб'єкта у міжнародних риболовних правовідносинах.

Третя група ММО часто використовується у якості «стримуючого» важеля у конкретній суперечці (н., ВТО у спорі між Чилі та ЄС про вилов меч-риби). Позитивним є можливість досягнення консенсусу, яка відкривається завдяки залучення додаткових інструментів врегулювання конфлікту. Однак існує велика вірогідність, що звернення до таких ММО (зокрема таких, що наділені компетенцією приймати зобов'язуючі для сторін у спорі рішення) може спровокувати виникнення непересічних юрисдикційних проблем та сприяти негативним проявам фрагментації в міжнародному праві.

Література

1. Erik Jaap Molenaar Addressing Regulatory Gaps in High Seas Fisheries // *International Journal of Marine and Coastal Law*. – Vol. 20 (2005). – P. 540;
2. Конституція ФАО // http://www.fao.org/docrep/003/x8700e/x8700e01.htm#P8_10. – Дата останнього відвідування: 15.10.2010;
3. Marashi S.H. The role of FAO regional fishery bodies in the conservation and management of fisheries. FAO Fisheries Circular No. 916. - Rome, FAO. - 1996. - 65 p.;
4. Lugten G.L. A Review of measures taken by regional marine fishery bodies to address contemporary fishery issues, FAO Fisheries Circular No. 940. - Rome, FAO. - 1999. – 97 p.;
5. Swan J. Decision-making in Regional Fishery Bodies or Arrangements: the evolving role of RFBs and international agreement on decision-making processes. FAO Fisheries Circular No. 995. - Rome, FAO. - 2004. – 82 p.;
6. Международные конфликты / под ред. В.В. Журкина, Е.М. Примакова. – М.: «Международные отношения», 1972.